

КУЯВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ У ВЛОЦЛАВЕКУ
ВИДАВНИЧИЙ ДІМ «ГЕЛЬВЕТІКА»
ЦЕНТР УКРАЇНСЬКО-ЄВРОПЕЙСЬКОГО НАУКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Матеріали IX/ 5 Міжнародної науково-практичної конференції

**«ТРЕТІЙ РІВЕНЬ ОСВІТИ В УКРАЇНІ:
СТАНОВЛЕННЯ ТА ТЕНДЕНЦІЇ»**

15–17 листопада 2024 року

с. Світязь

Шацького

району

Волинсько

ї області,

Україна

Львів —

Торунь

Liha-Pres

2024

УДК 378.2(477)(062.552)

Т 66

Організаційний комітет:

Віхляєв Михайло Юрійович – доктор юридичних наук, професор, директор Центру українсько-європейського наукового співробітництва;

Головко Олег Павлович – кандидат економічних наук, засновник і директор Видавничого дому «Гельветика», голова наглядової ради Центру українсько-європейського наукового співробітництва;

Скиба Джоанна – магістр, експерт у галузі освіти та електронного навчання для дорослих (м. Влоцлавек, Республіка Польща);

Філіпович Мирослава Богданівна – кандидат історичних наук, доцент, почесний професор Балтійського науково-дослідного інституту проблем трансформації економічної сфери (м. Рига, Латвійська Республіка);

Ярош Ярослав Богданович – доктор політичних наук, професор, декан факультету історії, політології та національної безпеки Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Третій рівень освіти в Україні: становлення та тенденції : матеріали IX/5 Міжнародної науково-практичної конференції, 15–17 листопада 2024 р., с. Світязь Шацького району Волинської області. – Львів – Торунь : Liha-Pres, 2024. – 152 с.

Т 66

ISBN 978-966-397-427-9

У збірнику представлено матеріали IX/5 Міжнародної науково-практичної конференції «Третій рівень освіти в Україні: становлення та тенденції» (15–17 листопада 2024 р., с. Світязь Шацького району Волинської області).

УДК 378.2(477)(062.552)

© Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2024

ISBN 978-966-397-427-9 © Українсько-польське наукове видавництво «Liha-Pres», 2024 3

ЗМІСТ

Окремі питання деонтологічної підготовки сучасного юриста в умовах вищого навчального закладу

Баєва Л. В. 6

Забезпечення якості наукових досліджень аспірантів у НДІ вивчення проблем злочинності імені академіка В.В. Сташиса НАПрН України

Батиргарєєва В. С. 10

Аналіз сучасного стану національної системи освіти та науки

Вікович І. А. 14

Освітньо-наукова сфера на Херсонщині в умовах воєнних дій: руйнація та спротив

Владимирова А. Л. 15

Психологічна компетентність докторів філософії з професійної освіти: шляхи розвитку

Волкова Н. П. 19

Актуальні шляхи збереження та примноження наукового кадрового потенціалу України в умовах сучасних реалій

В'юник О. В. 25

Використання хмарних технологій в умовах воєнного стану як засіб формування цифрової компетентності школярів та забезпечення їх освітніх потреб

Грушко Р. С. 28

Наука в ХХІ столітті

Джунь Й. В., Сотник Ж. Г., Кравчук Я. І. 32

Загальні компетентності здобувачів ступеня доктора філософії: сучасні підходи до визначення актуальних компетентностей

Дерстуганова Н. В. 35

Вплив повномасштабного вторгнення на освітню та наукову сферу: особливості педагогічної діяльності

Жукова А. 40

Вивчення курсу «Історія країн Європи та Америки ХХ – поч. ХХІ ст.» в реаліях російсько-української війни

Зубко О. 44

Академічне вигорання під час навчання в аспірантурі

Калініна А. В. 43 4

The war in Ukraine and its impact on the learning process

Карпова Д. М.	51
Організація віддаленого навчання фахівців (докторів філософії) з комп'ютерної інженерії	
Киричек Г. Г., Тягунова М. Ю., Карнаух Д. М.	54
Організація навчання іншомовному професійному спілкуванню з використанням парадигми «Дискурс-комунікація-міжкультурна професійна взаємодія»	
Козак С. В.	58
Культурна соціалізація здобувачів освіти як шкала цінностей та творчого потенціалу з дисципліни «Культурологія»	
Копичко Н. В.	64
Стан резильєнтності здобувачів вченого ступеня в галузі медицини у воєнний час	
Кравець О. В., Єхалов В. В., Станін Д. М.	67
Класичний університет та фармацевтична освіта третього науково-освітнього рівня	
Кричковська А. М., Мукан О. В., Монька Н. Я.	71
Щодо диверсифікації освітніх послуг закладу вищої освіти у підготовці докторів філософії з професійної освіти до комунікативної професійної взаємодії	
Лавніков О. А.	75
Особливості розвитку наукового напрямку «Теорія та історія мистецтва» на третьому рівні освіти: досвід Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури	
Лян Кеян	79
Стан національної системи освіти	
Мудрик Д. П.	83
Перспективи розвитку кадрового потенціалу вищої освіти України в повоєнний період	
Немченко Т. А.	86
Рефлексивне бачення інтелектуальної чесності в умовах модернізації змісту української освіти	
Орлова Ю. В.	89
Альтернативні форми навчання PhD в умовах воєнного стану: переваги та ризики	
Павлова В. А.	93
Актуальні напрями наукових досліджень розвитку сільських територій в умовах воєнного часу	
Пасічник Ю. В.	96 5

Практика з науково-педагогічних досліджень як один із аспектів формування дослідницької компетентності здобувачів освіти	
Похилюк О. М.	100
Специфіка навчального процесу в умовах війни	
Прокопєць К. О., Ткаліч В. В.	104
Вплив фінансування на розвиток дистанційного навчання у закладах вищої освіти в умовах збройного конфлікту	
Рижук Я. О.	108
Опитування слухачів PhD програм: досвід КНУ імені Тараса Шевченка	
Сидоров М. В.-С., Сальнікова С. А.	111
Стабільність та розвиток у науково-освітній сфері під час війни	
Сісецький А. П.	115
Синергія м'яких і жорстких навичок у підготовці аспірантів в сучасних умовах	
Сторожук О. В., Заярнюк О. В.	119
Міждисциплінарний підхід у розвитку проєктно-конструкторських компетентностей майбутніх фахівців інженерної галузі	
Товканець Г. В., Кирлик В. В.	122
Європейські тенденції розвитку сучасних науковців	
Уваркіна О. В., Курята Я. Е.	125
Особливості вступу в аспірантуру в умовах війни	
Філіпович М. Б.	128
Економічні складові науково-освітньої сфери у сучасних умовах	
Хамініч С. Ю., Полякова С. В.	132
Роль наукового керівника в процесі підготовки докторів філософії	
Холявко В. В.	135
Організація процедури захисту дисертації: акценти та поради	
Холявко В. В.	139
Солоспів «Розвивайся ти, високий дубе» Якова Яциневича на слова Івана Франка як оновлення репертуару солістів-вокалістів третього рівня освіти	
Чамахуд Д. В.	143
Професійна комунікативна компетентність аспірантів закладів вищої юридичної освіти: адміністративно-правовий аспект	
Шевчук О. М.	148

ОСВІТНЬО-НАУКОВА СФЕРА НА ХЕРСОНЩИНІ В УМОВАХ ВОЄННИХ ДІЙ: РУЙНАЦІЯ ТА СПРОТИВ

Владимирова А. Л.

*докторка філософії в галузі освіти, кандидатка педагогічних наук,
доцентка кафедри педагогіки та психології дошкільної та початкової
освіти Херсонський державний університет
м. Херсон, Україна*

Неочікувана війна в Україні завдає нищівного удару по освітньо-науковій сфері. Одним із перших наслідків окупації в країні стало фізичне руйнування освітніх закладів, домівок простих людей. Стрес, тривога, депресія, – це лише деякі із проблем, із якими сьогодні стикаються українці внаслідок війни, вони щоденно стають «свідками того, що відбувається, наражаються на небезпеку, перебуваючи у зоні військового протистояння, або ж мають близькі стосунки з учасниками бойових дій» [5, с. 12].

Кожного дня школи, ліцеї, заклади дошкільної освіти, університети та інші освітні заклади Херсонщини зазнають значних пошкоджень або 16

повністю руйнуються внаслідок бойових дій. Окупанти вивозять і нищать комп'ютерну техніку, лабораторне обладнання, бібліотечні фонди, лабораторії та інші необхідні ресурси освітнього процесу. Впровадження російської програми та ідеології на окупованих територіях – це лише частина проблем із якими зіткнулися українці. Вчителів змушують викладати за російськими програмами, а дітей примушують вивчати історію із спотвореною інформацією про Україну. Педагоги і студенти, які відмовлялися співпрацювати із окупантами, зазнають переслідувань, погроз та репресій.

Війна вносить значні корективи у всі сфери життя Херсонської громади. Вища освіта не стала винятком, однак, незважаючи на всі труднощі, українські університети демонструють вражаючу стійкість та прагнення до розвитку.

Херсонський державний університет, реланований до Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, забезпечує безперервність освітнього процесу з перших днів окупації. Відновлення освітнього процесу та переміщення офісу на Прикарпаття – вагомий етап у житті закладу.

Співаковський О., акцентує: «Лише з підконтрольної території у нас є доступ до ЄДЕБО, без якої ми не можемо працювати, до казначейських рахунків, через які надходять стипендії та зарплати. Ми зробили все, щоб захистити права здобувачів на отримання якісної української освіти – перенесли всі наші ресурси, документацію на надійні сервери. Цінність нашого університету не у будівлях, а в наших викладачах, здобувачах, співробітниках, випускниках. Наразі ХДУ працює у форматі двох офісів, бо частина співробітників знаходиться у Херсоні» [8].

Більшість українських закладів освіти Херсонщини перейшли на дистанційне навчання, та не всі учні й студенти мають рівні можливості для

онлайн-навчання через відсутність стабільного електропостачання, житла, доступу до інтернету, необхідної техніки та постійних вибухів.

Азізов Т., констатує: «На територіях, що постраждали від конфлікту, надання якісної освіти стає значним викликом. Обмеженість ресурсів, нестача кваліфікованих вчителів і зруйнована інфраструктура – все це сприяє погіршенню стану системи освіти. Багато учнів у зонах бойових дій позбавлені можливості отримати належну освіту, що призводить до замкненого кола бідності та насильства» [1, с. 24].

Невід'ємною частиною процесу виступає психологічна підтримка, яка допомагає подолати стрес, тривогу та інші негативні наслідки травматичних подій. У подоланні психологічних травм у дітей і дорослих, особливої уваги потребують такі психотерапевтичні методи, 17

як когнітивно-поведінкова терапія, за допомогою якої у людини змінюються негативні думки та поведінка, що пов'язані із травматичними подіями, мистецька терапія із застосуванням різних ігор, вправ, прийомів, музики, рухів, що заспокоюють і регулюють емоції та переживання, які важко висловити словами.

Владимирова А. та Михайлюченко Д., визначають: «В умовах воєнного стану педагогічні заходи мають бути спрямовані на підтримку психічного здоров'я та формування позитивної соціальної атмосфери серед дорослих» [4, с. 70].

Незважаючи на всі труднощі, українські освітяни вражають своєю стійкістю, шукаючи нові шляхи для продовження навчання та досліджень, активно чинять опір окупантам, продовжуючи на окупованих територіях викладати українську мову та літературу, зберігають українські підручники. Багато вчителів, науковців та студентів виїхали із окупованих територій і продовжують навчання в онлайн-режимі в інших регіонах України або за кордоном. Це підкреслює необхідність оновлення освітніх програм з акцентом на практичні навички, критичне мислення та адаптованість.

Дистанційне навчання в свою чергу створює для суспільства як виклики – це нерівний доступ людини до інтернету, або відсутність соціальної взаємодії, так і можливості – це гнучкість освітнього процесу, доступ до світових освітніх ресурсів, що спонукає до відбудови України та до створення нового непереборного покоління українців.

Бричко А., пише: «Освоєння та впровадження педагогічними працівниками нових ІТ-інструментів в освітній процес, як один із пріоритетних напрямів, створення інноваційного освітнього середовища в умовах воєнного стану надає можливість будувати компетентнісні уроки, розвивати навички та компетентності здобувачів освіти в дослідницькій діяльності, стимулювати їх творчість та винахідництво; підвищувати якість освітніх послуг при підготовці кваліфікованих робітників, конкурентоспроможних на сучасному ринку праці» [3, с. 66].

Активна участь у міжнародних освітніх програмах та проектах дозволить українським університетам підвищити свій рівень та інтегруватися в світовий освітній простір «...міжнародна підтримка і техніка для шкіл, і

цифровізація освітніх центрів, наздоганяюче навчання, це і відбудова закладів освіти, компенсації у виплатах освітянам, ремонт і відбудова» [7, с. 8].

Антонова В., акцентує: «Для вирішення негативних наслідків, спричинених війною, міжнародні організації пропонують звернутись до неперервності в освіті, а також сприяти розвитку бізнесу в країні. 18

Проте бізнес в Україні під час воєнного стану також потребує інформації і навчань щодо роботи в таких умовах, залучення іноземних інвесторів, знання досвіду партнерів, благодійників і всіх небайдужих» [2, с. 30].

Освіта під час війни потребує координації та співпраці між державними органами, міжнародними співтовариствами, місцевими організаціями, соціальними працівниками та незалежними експертами для забезпечення максимальної освітньої можливості та захисту дітей в умовах навчання [6].

Освітня спільнота об'єднує свої зусилля для подолання наслідків війни та забезпечення якісної освіти для всіх. Українські заклади освіти активно використовують нові технології та інноваційні методи навчання для адаптації до нових умов. Україна отримує значну міжнародну допомогу для відновлення освітньої системи. Багато волонтерів долучаються до допомоги українським закладам освіти. Відновлення освіти після деокупації буде складним і тривалим процесом, що вимагатиме від усіх учасників освітнього процесу великих зусиль.

Отже, освітньо-наукова сфера на Херсонщині, незважаючи на виклики, які постали перед країною у воєнний період, має великий потенціал для розвитку. Українські освітяни демонструють свою здатність до адаптації та інновацій, стійкість і прагнення зберегти українську освіту.

Завдяки спільним зусиллям держави, бізнесу, громадянського суспільства та міжнародних партнерів, українська освіта не тільки відновиться, але й стане одним із лідерів в Європі.

Література:

1. Азізов Т., Вплив війни на навчальні заклади та можливості навчання. Освітній процес в умовах війни та у повоєнний період: виклики, правила, перспективи: матеріали Всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 4 березня – 14 квітня 2024 року. Львів Торунь: Liha-Pres, 2024. С. 23–25.

2. Антонова В. А. Отримання освіти під час війни: проблеми та перспективи Освітній процес в умовах війни та у повоєнний період: виклики, правила, перспективи: Матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 4 березня – 14 квітня 2024 року. Львів – Торунь: Liha-Pres, 2024. С. 29–32.

3. Бричко А. О. Пріоритетні напрями створення інноваційного освітнього середовища в умовах воєнного стану Психолого-педагогічні аспекти навчання дорослих у системі неперервної освіти: зб. матеріалів IX Міжнародної науково-практичної інтернет-19

конференції. Частина 1 / упорядкування: В.С. Кулішов, Ю.С. Герасименко, І.А. Кучеренко. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2023. С. 63–66.

4. Михайлюченко Д., Владимірова А. Педагогічний розвиток дорослих засобами етнопедагогіки в умовах воєнного стану Психолого-педагогічні аспекти навчання дорослих у системі неперервної освіти: зб. матеріалів ІХ Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції Частина 2 /

упорядкування: В.С. Кулішов, Ю.С. Герасименко, І.А. Кучеренко. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2023. С. 67–71

5. Мороз Л., Діхтяренко С., Психологічний супровід постраждалих від війни. Підтримка психологічного здоров'я особистості в умовах війни : матеріали VI Всеукраїнських психологічних читань «Удосконалення професійної майстерності майбутніх психологів» (21 квітня 2023 р.) / ред. Кол.: Андрусик О. О. та ін. Умань, 182 с.

6. Освіта в умовах війни: пдаба [https://pgasa.dp.ua > wp-content > uploads > 2022/09](https://pgasa.dp.ua/wp-content/uploads/2022/09)

7. Освіта в умовах воєнного стану: виклики, розвиток, повоєнні перспективи. Інформаційно-аналітичний збірник. 2023. 64 с.

8. Співаковський О. Як війна вплинула на ХДУ: відновлення освітнього ...Херсонський державний університет <https://www.kspu.edu> > Publis...